צא: המוכר את הספינה פרק חמישי בבא בתרא

(מנהיגו) **קברינטא.** המוליך את הספינה: **ריש גרגותא.** שר הממונה על הכורות מי ילדה ממנו היום להסקות שדותיו ומי למחר ושררה קטנה היא. ומדכתיב לך ה' הממלכה והמתנשא ירוץ לה כלומר על ידך המתנשא לכל דבר תפיר לגרגותא לרמש הוא על פיך: **כוענך ילילו קבוניך.** ע"י שמזעק לקבץ הגדמים מנגלו: **אכל מעוס ניקוב.** שהפרקמטיא זלה מאד יוכלין כדמפרש טעמא לקמיה: **נהירנא.** זכורני: **מדליס ליסר.** לקנות בו לחם: **מריס פיסא מייתין.** שרוח מערבית מנשבת ומביאה ריח הפת שהוא טוב מאד למזרח העיר ומייתין ממון ריח טוב מרוחה כן גרמה בעיני. ויש מפרש ממון תמות רשעון. **מטיילין.** משתקין: **טלית ועלייסא.** נער ועבד: **דמודי לחון.** לעובדי כוכבים מתרמה להן כמה שמוחרים נפיל בידיהון אלא כל דבריהן יסמוך: **דמסרחין.** בוטח. שע"י שמתגלה להן לוקחין כל מה שיודעין משלו כדכתיב בחזקיה וירא את נכאתו וגו' (מ"ב כ): **יוחס ושרף.** בדברי הימים: **שנסתייבו בליס.** על שילאו מע"י: **חוונין.** תו"ל מרץ טמתה היא: **מאי דכתיב ויוקים ואנשי כוזיבא וגו'.** כני יהודה קם מסיב ואזיל בדברי הימים ואיכא למימר לכל הני דקמסיב משבט יהודה היו מלד אחס או מלד המך: **זה יהושע.** ומשע אמו מיהודה כדכתיב נמי בית יהודיה) אמו מיהודה (מגילה דף יג:): **ואנשי כוזיבא.** כי קאמר מי שהקיש שבועה לאנשי כוזיבא דהיינו יהושע אבל אנשי כוזיבא כנעניים היו שכיזבו ביהושע: **אלו מחלון וכליון.** שהיו משבט יהודה בני אלימלך בן נאמון: **שנתיאשו מן הגאולה.** שיגאלם הקב"ה מן הרעב כדכתיב[ו] כי פקד ה' את עמו לתת להם לחם שבועים היו אלא יפקדם: **זו רוח המואביה.** שנקראת על שבטו יהודה כלומר בניס שילאו ממנה: **דברים הללו.** שילאו מחלון וכליון לחו"ל וע"י כך נאמר רוח ונשמת לבועז וולדו מלכי בית דוד: **עתיק יומין אמרן.** מאתו ילאו כבושים: **שבועה אביסם.** שלא לשמות יין ולא לבנות בתים כדכתיב (ירמיה לה) [דה"ב כט] על כסא ה' למלך: **לנטיעה.** שילאו מחלון וכליון לחו"ל וע"י כך נאמר רוח ונשמת גדרו. לעשות סייג לתורה: **כי גרסי' כמלכותו של שלמה כן נגו של כן נגה.** כלומר שלמה כן דוד שהוא נגו של יפי שהוא כן עובד כוכבים: **נאמה של מלכות.** שילאו ממנה כל המלכים: **נגה סלמנטון.** לסלמנטון אין מגיע ליין המבושה שלא מרקיבה: **רלינסא.** תולעת המרקיב את המבושה: **שדיפא.** מתממת המבושה ואין יכולה להמיישן: **מלפין נהדס וי.** לכי קאמר קרא ואכלתם מן המבושה יפן עד קרוב לימות המשיח הקליר ולא על בכלל: **שכלה.** היינו ע"י רלינסא שמרקיבה ומכלה לומתה: **עד שתפא מאניה.** שתתבטל המבושה יפה ולא יהו ניירין להקדיש קליר ולעשות קליות: **יפן שרש.** היינו שדיפה אבל שלא הוא הגרעין שלא שממתמת: **שכי גרסי' ואכלתם יפן מלמד שכל המיוסן וכו'.** למשמע היפן יאכלו ויניחו המחם להמייפן: **דרכן ליישן.** מטה ויין: **אין דרכן ליישן.** כגון מיני פירות שמרקיבין: **ס"ל יפן נוסן מלי מקום.** שנה הכתוב להודיע שבח ס"י שאפי' לוסן שאין דרכן ליישן יתייפו ויתקיימו: **היתך נוליה וי.** להכי משמע ליפן מפני מה מוליאו בעל כורחכם שלא יהיה לכם מקום להניע המה ומע"פ שהיפן טפי מעלי יוליאוהו מפני המחם שהמחם רלוי להמייפן טפי מן היפן שכבר נתייפן: **עתיקא.** יפן: **הרסנא.** לגיס קטנים:

הדרן עלך המוכר את הספינה

מנהיגו ואוי לה לספינה שאבד קברינטא [ו] והמתנשא לכל לראש אמר רב חנן בר רבא אמר רב אפי' ריש גרגותא משמיא מוקמי ליה אמר רב חייא בר אבין א"ר יהושע בן קרחה חם ושלום שאפי' מצאו סובין לא יצאו ואלא מפני מה נענשו שהיה להן לבקש רחמים על הדורם ולא בקשו שנאמר [2] בזעקך יצילוך קבוציך אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן [א]לא שנו אלא מעות בזול ופירות ביוקר אבל מעות ביוקר אפי' עמדו ארבע סאין בסלע יוצאין (סימן סלע פועל חרובא טליא אמרין) [3] דאמר ר' יוחנן נהירנא כד הוו קיימין ארבע סאין בסלע והוו נפישי נפיחי כפן בטבריא מדלית איסר ואמר רבי יוחנן נהירנא כד לא הוו מיתגרין פועליא למדנח קרתא מריח פיתא מייתין ואמר רבי יוחנן נהירנא כד הוה בצע ינוקא חרובא והוה נגיד חוטא דדובשא על תרין דרעוהי ואמר ר' אלעזר נהירנא כד הוה נטיל עורבא בשרא ונגיד חוטא דמשחא מריש שורא ועד לארעא ואמר רבי יוחנן נהירנא כד הוו מטיילין טליא וטלייתא בשוקא כבר שית עשרה וכבר שב עשרה ולא הוו חטאן ואמר ר' יוחנן נהירנא כד הוו אמרין בי מדרשא דמודי להון נפיל בידיהון דמתרחיץ עליהון דיליה דילהון: כתיב [3] מחלון וכליון וכתיב [4] יואש ושרף רב ושמואל חד אמר מחלון וכליון שמן ולמה נקרא שמן [ב](שרף ויואש) יואש שנתייאשו מן הגאולה שרף שנתחייבו שריפה למקום וחד אמר יואש ושרף שמן ולמה נקרא שמן מחלון וכליון מחלון שעשו גופן חולין וכליון שנתחייבו כליה למקום תניא כמאן דאמר מחלון וכליון שמן דתניא מאי דכתיב [4] ויוקים ואנשי כוזיבא ויואש ושרף אשר בעלו למואב וישבי לחם והדברים עתיקים ויוקים זה יהושע שהקים שבועה לאנשי גבעון ואנשי כוזיבא אלו אנשי גבעון שכזבו ביהושע ויואש ושרף אלו מחלון וכליון ולמה נקרא שמן יואש ושרף יואש שנתייאשו מן הגאולה שרף שנתחייבו שריפה למקום אשר בעלו למואב שנשאו נשים מואביות וישבי לחם זו רות המואביה ששבה ונדבקה בבית לחם יהודה והדברים עתיקים דברים הללו עתיק יומיא אמרן [ד][דכתיב [5] מצאתי דוד עבדי וכתיב [6] שתי בנותיך הנמצאות]: [7] המה היוצרים ויושבי נטעים וגדרה עם המלך במלאכתו ישבו שם המה היוצרים אלו בני יונדב בן רכב שנצרו שבועת אביהם ישובי נטעים זה שלמה שדומה לנטיעה במלכותו וגדרה זו סנהדרין שגדרו פרצותיהן של ישראל עם המלך במלאכתו ישבו שם זו רות המואביה שראתה במלכות שלמה בן בנו של בן בנה שנאמר [8] וישם כסא לאם המלך וא"ר אלעזר לאמה של מלכות ת"ר [9] ואכלתם מן התבואה ישן בלא סלמנטון מאי בלא סלמנטון רב נחמן אמר בלא רצינתא ורב ששת אמר בלא [ה] שדיפא תניא כותיה דרב ששת תניא כותיה דרב נחמן תניא כותיה דרב נחמן ואכלתם ישן יכול יהו ישראל מצפין לחדש מפני ישן שכלה ת"ל [9] עד בא תבואתה עד שתבא תבואה מאליה תניא כותיה דרב ששת ואכלתם מן התבואה ישן יכול יהו ישראל מצפין לחדש מפני ישן שרע ת"ל עד בא תבואתה עד שתבא תבואה מאליה ת"ר [10] ואכלתם ישן נושן מלמד שכל המיושן מחבירו הוי יפה מחבירו ואין לי אלא דברים שדרכן ליישנן דברים שאין דרכן ליישנן מנין ת"ל ישן נושן מכל מקום ויישן מפני חדש תוציאו מלמד שהיו אוצרות מלאין ישן וגרנות מלאין חדש והיו ישראל אומרים היאך נוציא זה מפני זה אמר רב פפא כל מילי עתיקא מעליא לבר מתמרי ושיכרא והרסנא:

הדרן עלך המוכר את הספינה

קנם א מיי' פ"ה מהל' מלכים הלכה ט סמג לאוין רכ:

רבינו גרשום

שאבד קברניטה. הספן המנהיגה: ריש גרגותא. שממונה על הדולין: משמי. פוסקין לו אותו שררות: שאפי' מצאו מחלון וכליון סובין. שיוכלו להתפרנס לא היו יוצאין מא"י לחוץ"ל: שנאמר בזעקך יצילוך קבוציך. כלומר כשתזעק ותתפלל על קבוציך הנקבצים עמך בעירך מיד אתה נענה ותהיה אתה ניצול עמהן שזכותן מסייעתך: אמר ר' יוחנן לא שנו. דאין יוצאין אלא מעות בזול ופירות ביוקר: נהירנא. זכורני אני: מדליה איסר. שלא היה להן מעות ליתן: למדנה קרתא מריח פיתא. שלא היו רוצין להשכיר עצמן לאחרים למזרח העיר מפני כי רוח מערבית קשה הוא והיה מוליך רוח הפת למזרח העיר והיו פועלין מריחין ריח הפת ומצטערין שלא היה להן מה לאכול ומתים ברעב: על דרעוהי. מרוב זבת חלב ודבש: חוטא דמשחא. מרוב שמניות שבו: וכתיב בדברי הימים יואש ושרף שנתיאשו מן הגאולה. שלא בזמן בהקב"ה שיגאלם מן רעב: שנתחייבו שריפה למקום. על שיצאו מא"י ומתו מדי רעב: שנעשו עצמן כחולין. שיצאו מארץ קדושה: עתיק יומיא. זה המקום שגזר ואמר עליהן שיתגלגלו בגלגל זה שיצא מהן דוד: ותמה המורה"ת. כל אלו בפסוק אחד שנצרו שבועת אביהם שלא שתו יין שהיו ג' סנהדרין למלך במלכותו: לאמה של מלכות. זו רות שיצא ממנה מלכות: בלא רצינתא. שלא יאכלוה תולעים: בלא שדיפא. כמו שדפון: עד שתבא מאליה. שלא תהיו מתאוים לחדשה לפי שאותה שתחת ידיכם טובה היא שלא ואכלה תולעים ואינו כלה: מפני ישן שרע. שגלקית בשדפון. עד שתבא מאליה. שלא תחדשו לחדשה מפני הישנה שהוא טובה: ומנין. שהיא טובה: ת"ל ג' ישן נושן. כלומר היאך נוציא זה הישן הטוב מפני החדש:

הדרן עלך המוכר את הספינה

ה) נראלה דמקר כמן מחם מיפות ל"ע. ג) נראלה מוס שני' מחמת היה לו בגמ' בכמן. ו) תולי ל"ל ת"ל ויש מפני תדש מוליאו כלומר וכו'.

תורה אור השלם

1 לְךָ יְיָ הַגְּדֻלָּה וְהַגְּבוּרָה וְהַתִּפְאֶרֶת וְהַנֵּצַח וְהַהוֹד כִּי כֹל בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ לְךָ יְיָ הַמַּמְלָכָה וְהַמִּתְנַשֵּׂא לְכֹל לְרֹאשׁ:

דברי הימים א כט יא

2 בְּזַעֲקֵךְ יַצִּילֵךְ קבוציך וְאֶת כֻּלָּם יִשָּׂא רוּחַ יִקַּח הֶבֶל וְהַחוֹסֶה בִּי יִנְחַל אֶרֶץ וְיִירַשׁ הַר קָדְשִׁי:

ישעיהו נז יג

3 וְשָׁם הָאִישׁ אֱלִימֶלֶךְ וְשֵׁם אִשְׁתּוֹ נָעֳמִי וְשֵׁם שְׁנֵי בָנָיו מַחְלוֹן וְכִלְיוֹן אֶפְרָתִים מִבֵּית לֶחֶם יְהוּדָה וַיָּבֹאוּ שְׂדֵי מוֹאָב וַיִּהְיוּ שָׁם:

רות א ב

4 וְיוֹקִים וְאַנְשֵׁי כֹזֵבָא וְיוֹאָשׁ וְשָׂרָף אֲשֶׁר בָּעֲלוּ לְמוֹאָב וַיָּשֻׁבִי לָחֶם וְהַדְּבָרִים עַתִּיקִים:

דברי הימים א ד כב

5 מָצָאתִי דָוִד עַבְדִּי בְּשֶׁמֶן קָדְשִׁי מְשַׁחְתִּיו:

תהלים פט כא

6 וַכֻּמּוּ הַשָּׁחַר עֲלֵה וְיָאִירוּ הַמַּלְאָכִים בְּלוּט לֵאמֹר קוּם קַח אֶת אִשְׁתְּךָ וְאֶת שְׁתֵּי בְנֹתֶיךָ הַנִּמְצָאת פֶּן תִּסָּפֶה בַּעֲוֹן הָעִיר:

בראשית יט טו

7 הַמָּה הַיּוֹצְרִים וְיֹשְׁבֵי נְטָעִים וּגְדֵרָה עִם הַמֶּלֶךְ בִּמְלַאכְתּוֹ יָשְׁבוּ שָׁם:

דברי הימים א ד כג

8 וַתֵּבֵא בַת שֶׁבַע אֶל הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה לְדַבֵּר לוֹ עַל אֲדֹנִיָּהוּ וְהַמֶּלֶךְ הִמְלָךְ לָקְרָאתָהּ וַיִּשְׁתַּחוּ לָהּ וַיֵּשֶׁב עַל כִּסְאוֹ וַיָּשֶׂם כִּסֵּא לְאֵם הַמֶּלֶךְ וַתֵּשֶׁב לִימִינוֹ:

מלכים א ב יט

9 וְחִרְעָתָם אֶת הַשָּׁנָה הַשְּׁמִינִת וְאָכַלְתֶּם מִן הַתְּבוּאָה יָשָׁן עַד הַשָּׁנָה תְּשִׁעִית עַד בּוֹא תְּבוּאָתָהּ תֹּאכְלוּ יָשָׁן:

ויקרא כה כב

10 וְאָכַלְתֶּם יָשָׁן נוֹשָׁן וְיָשָׁן מִפְּנֵי חָדָשׁ תּוֹצִיאוּ:

ויקרא כו י

הגהות הב"ח

(ה) גמ' נגא שדיפא ג"כ ס"א שרפה:

מוסף רש"י

והמתנשא לכל לראש. לכל מקם להיות למקם הוא מתנשא, כלומר שהוא נוחר ומעמילו (ברכות נח:). **ריש גרגותא.** טור, הממונה על המופקין מפילות למלוחן מיס כדי להסקות כמן שדותיהן (שם). **מדליה איסר.** מלין מעות (תענית יט:).

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

המוכר פירות. סתם ולא פירש אם לזריעה אם לאכילה:

וזרען. הלוקח: **ולא זמנו.** לא מצינת פירות לתיכף דזכין לזריעה ותיכף דזכין לתכילה ומני למימר לתכילה מכרתיו לך ואין כאן מקח טעות כלל אלא אפילו זרע פשתן הקטן לזריעה קונין אותו לכיון לתיכף דזכין נמי לתכילה כדתתרין (נדרים דף מט.) לוליבא דכיתנא לכותחא אינו מיב בתחריותן דמני למימר לתכילה מכרתיו לך דממועה לא חזלינן בתר רובא כדשמועה בגמרא. ודוקא זרע פשתן משום דזזי לתכילה אבל זרעוני גינה כגון זרע כרוב וקפלוט שאינו נתכל כלל מייב בתחריותן כדתנן בגמ' גומר זרעוני כו' הכי מפרש בגמרא[ג]: **מייב בתחריותן.** דהוי מקח טעות והרי הוא כעיקר של זית ומנמא של שקמה יין ומנמא מומן הוי מקח טעות וכל שכן בכהן דסתם מיכת לתיכת דניחת ליה בהכי ותיכף לניחת ליה בהכי תבת כיון דלתכילה לא חזו ולזריעה לא חזו אין לו תקנה אלא להפקה ואפילו דמי עציס לא ישלם לו לוקח דהא לא נהנה סתם כלום וגם לא שלח בהן יד דנתמייב בתתריותו וכמי שתמר לו מוכר לך זרע תותם דמי דוהתי דנתמייב בתתריותו: **גמ' תיתמר.** לקתני [נג.] פריך עלה ממתניתין הלכך נקט לה הכא: **ומנמא שהיב נגתן.** קוסס מכירה ואין רתוי אלא לשחיטה: **מקח טעות.** יין ומנמא מומן והדרי וזזי כדמפרש טעמא לקמיה [ע"כ] דרובא לרדיא זבני: **יכול לומר לו כו'.** דממועה לא חזלינן בתר רובא אלא אתר טענה טובה: **לשחיטה מכרתיו לך.** הכא תיכף זזכין לשחיטה וובא לאו כלום הוא והוה ליה כי פלגא ופלגא והמוכיא מתבירו עליו הרתיה. ואפילו לקומתום דתתר בפרק שור שנגח[ה] ממון המוטל בספק תולקין וקיימת לן כוותיה דסתם לן תנא סתם כוותיה ס"מ כגון שור שנגח את הפרה ומנמא שובחה בלדה ואין ידוע לבית דין היכן היה המעשה אם ילדה קודם נגיחה או אתר כן[ו] ואפילו טעין תד מיניהו טענת ברי ותידך טענת שמא כדתתרינן התם[ז] וכמו שבא ונכסי בספק בפרק המוכן (יבמות דף לח.) דקיימת לן תולקין משום דאין ידוע אם בן ט' לראשון ויירשנו וקנו או בן ז' לאתרון וכמו כן יפה הוא לבל שאנו יודעין היכך היה המעשה הרי זה מכרן לזה סתם ומתגלה הדבר שהיה נגתן קודם לכן הרי מודה סומכוס דלא הוי ממון המוטל בספק תולקין ואתר הדוא שטועין יפה לכיון דרובא לא כלום הוא לא היה לו למוכר לפרש דלא תלוקח הוה ליה למימר לרדיא קבינהו ליה ומדלא פי' הספיק ולא אמר לו הספיק הוה ליה כמי שלא הודיעו כלום ולא יוכל לומר לא ידעתי שהיה יין ולא שמן ולא שכר ולא חומץ ולא דבש ולא שאר מיני פירות שבעולם שהרי אפילו לא ידע מהן כלום אלא שהוא יין ודאי הוא שהרי כל אדם יודע שיין הוא מיני משקין ולא מיני מאכלים ולא מיני פירות ואפילו הכי אמרינן דלא הודיעו כלום ולא יוכל לומר לא ידעתי שהיה יין ולא חומץ ולא שכר ולא דבש ולא שאר מיני משקין שבעולם שהרי אפילו לא ידע מהן כלום אלא שהוא יין ודאי הוא שהרי כל אדם יודע שיין הוא מיני משקין ולא מיני מאכלים ולא מיני פירות

אי דליכא לאישתלומי מיניה. תימה ר"י דמפיק גרסה מי דליתנהו להנהו זוזי [א] ומה שהקשה ר"ם מהמית בנפש קטנה (דף ע.) לאו פירכא היא דמניינא למימר דקיימא לן כרב פפא וכרב הונא בריה דרב יהושע דאית להו התם (דף ז:) דכל מילי מיטב הוא דאפילו אית ליה זוזי יהיב ליה אפי' סודרין ואע"ג דבע"מ לי אית ליה זוזי לא מצי מסלק ליה כשאר מילי דלמאחר בהכותב (כתובות דף פו. ושם) דלמאי אמי מצי למימר דאית ליה למרעא זוזי ויש עליו בכותבת אשה ובעל חוב לבעל חוב מסלק בזוזי ולימתח בתרעא כו' וקאמר נמי התם ודלמי דלמריעו מצמיה דרב נחמן אמי מצי למסק זוזי בחביריה ואית ליה למרעא ולית ליה זוזי דל"ל זיל וטרח וזיין ולייתי זוזי לא ס"ל דהוה חוב מעותיו בעכו"ס הוה והוה עשה שלא כהוגן לפיכך עומין לו שלא כהוגן משמע כשים לו זוזי לריך ליתן לו זוזי ונוכל למלך בין נוקח להכא בע"מ דהתם מלעתא דפרע ליה זוזי מחפיה אבל נוקח להכא דהוי טעות [ב] לא מסלק ליה זוזי כי ליתנהו להנהו זוזי לפילו אית ליה זוזי מחריני דכשהוליך לאותן מעות הוי כמו מזיק מעות של חבירו והוי דינו כמזקק [ג] ור"ח חייס כ"ץ ז"ל פירש לפילו בע"מ אע"ג דאית ליה זוזי לא מסלק ליה שלא מה שירצה לכל מילי מיטב הוא שלא עדיף ממזקק דהא מזקק מלוויית מעידית מה שאין כן בע"מ והוה להכותב ס"פ הזהב מוכה מעותיו בעכו"ס הוה פירוש מעיקרא כשאלו ממנו אחר שכל נכסיו של עכו"ס הן הקרקע הן דבריס אחרים ועכשיו אומר שקרקע זו שלו ושלכך לפי שעשה שלא כהוגן אומרים לו שימכרנה ואת"ל שלו שלא שלו הוא ורוצה לפטור עלמו בממון אחרים לך אומרים לו כיון שאתה אומר שאין שלך מכור אומה והכי אמר התם בע"ח מסלק בזוזי התם ודלמי מאחר שים לו זוזי מוטב שיתן זוזי לבע"ח מלאשה כדמסיק התם יותר משהאיש רוצה ליתן כו' והכא מי אית ליתנהו להנהו זוזי לריך להחזירם כיון שהוא מקח טעות ולא דמי לשלוחה דהלוואה להוא ניתנה ומרגלא בפומיה דר"ת דג' דינים יש בע"מ מי אית ליה זוזי לא מצי מסלק ליה שלא בזוזי ומי ליה לא מחרינן ליה דבעי לכל מילי מיטב הוא כרב פפא וכרב הונא בריה דרב יהושע [ד] ובפועל אפילו ליתי ליה זוזי ליל זיל טרח ולייתי [ה] זוזי לתתן בהנים והעלייה (ב"מ דף קיח.). השוכר את הפועל לעשות עמו בתבן ובקש ול"ל טול מה שעשית בשכרך אין שומעין לו ואפילו ליתי ליה זוזי להא אמר בגמרא לתיטרך לשמושין דלא ניימא ממרי דשומר שכר מפרע והיינו היכא דליתי ליה זוזי דבעל חוב מי אית ליה זוזי לא מצי מסלק ליה שלא כהוגן [ו] בכותב. דגיטו מס:

ואמאי ליתא הלך אחר רוב נשים כו'. ות"ת נימא דנאמן במיגו דאי בעי אמר פרעתי ועל כרחך בדליכא כתובה מיירי דאי ס"ד דליכא כתובה מי ס"ל דליכא דרב קיימי דאמר בשילהי הכותב (כתובות דף פט. ושם) דגבו גובה עיקר כתובה גובה מוספת. **וזן הואיל ואין לה קול איתרע לה רובא.** ומסה תאמר תנתן בפרק ג' דכתובות (דף כח. ושם) אלו נאמנין להעיד בגבלן מה שראו בקטנן זכורי בפלונית שיצאת בהיתומת ורוצה פרוע ואמר בגמרא מאי טעמא דגבו גובה מילתא בעלמא היא מיתרע לה רובא דלמא הכא היכי אמי אי אלים ליה קול לאמי הוי גובי מילתא בעלמא היא מיתרע לה רובא דלמא הכא היכי אמי מפקי ממונא בקטן וגדול שעמו ולימא למימר דהכך עדים קטן וגדול שעמו הוי הקול להא פריך הכא מי סהדי שקרי נינהו ולא אמר להכך הוי הקול ולשמואל דלא אזלינן בתר רובא בממונא ולקשיא לרב: אמר רבינא. לעולם אזלי' בתר רובא דממונא והכא מאי טעמא לא משום דאיכא למימר כו' וזן הואיל ואין לה קול. איכא למימר מן המיעוט היא דאתרע לה רובא ומשום הכי אזלינן בתר עדים אבל בעלמא אזלינן בתר רובא: ומקשינן אי כל הנישואות יש להן קול. כי איכא עדים שיצאת בהיונומא מאי הוי והאיכא למימר מדלית לה קול האי דאשתכח סהדי שקרי נינהו וסהדותא דשיקרא הוא דמסהדי על הא דיצאה בהיונומא. דהואיל דאין לה קול מעולם לא [ז] היה ואמאי אזלינן בתר עדים. וכתובתה מאתים. אלא תריץ הכי רוב הנישואות בתולות יש להן קול ומיעוט אין לה קול דזו הואיל ואין לה קול איתרע ליה רובא משום הכי אזלינן בתר עדים דאיכא למימר מן המיעוט היא ומשום הכי לא אזלינן בתר רובא דאיכא למימר דמפרש אבל בעלמא ודאי אזלינן בתר רובא: גבב. שהוא גובב ממון: קוביוסטוס. גונב נפשות: הגיעו. ללוקח דלא מצי למיהדר ביה: לסטים מזויין. הורג נפשות: מוכתב למלכות. חייב מיתה: דישא

ז) מכאן ולי"ל אם יש עדים שיצאת בהיונומא. מפורש בכתובות קרמת וכו'. ב) ל"ל מעולם לא יצאת בהיונומא בעת ניסואין.

אי דליכא לאישתלומי מיניה. תומר ר"י דמפיק גרסה מי דליתנהו להנהו זוזי [א] ומה שהקשה ר"ם מהמית בנפש קטנה (דף ע.) לאו פירכא היא דמניינא למימר דקיימא לן כרב פפא וכרב הונא בריה דרב יהושע דאית להו התם (דף ז:) דכל מילי מיטב הוא דאפילו אית ליה זוזי יהיב ליה אפי' סודרין ואע"ג דבע"מ לי אית ליה זוזי לא מצי מסלק ליה כשאר מילי דלמאחר בהכותב (כתובות דף פו. ושם) דלמאי אמי מצי למימר דאית ליה למרעא זוזי ויש עליו בכותבת אשה ובעל חוב לבעל חוב מסלק בזוזי ולימתח בתרעא כו' וקאמר נמי התם ודלמי דלמריעו מצמיה דרב נחמן אמי מצי למסק זוזי בחביריה ואית ליה למרעא ולית ליה זוזי דל"ל זיל וטרח וזיין ולייתי זוזי לא ס"ל דהוה חוב מעותיו בעכו"ס הוה והוה עשה שלא כהוגן לפיכך עומין לו שלא כהוגן משמע כשים לו זוזי לריך ליתן לו זוזי ונוכל למלך בין נוקח להכא בע"מ דהתם מלעתא דפרע ליה זוזי מחפיה אבל נוקח להכא דהוי טעות [ב] לא מסלק ליה זוזי כי ליתנהו להנהו זוזי לפילו אית ליה זוזי מחריני דכשהוליך לאותן מעות הוי כמו מזיק מעות של חבירו והוי דינו כמזקק [ג] ור"ח חייס כ"ץ ז"ל פירש לפילו בע"מ אע"ג דאית ליה זוזי לא מצי מסלק ליה שלא מה שירצה לכל מילי מיטב הוא שלא עדיף ממזקק דהא מזקק מלוויית מעידית מה שאין כן בע"מ והוה להכותב ס"פ הזהב מוכה מעותיו בעכו"ס הוה פירוש מעיקרא כשאלו ממנו אחר שכל נכסיו של עכו"ס הן הקרקע הן דבריס אחרים ועכשיו אומר שקרקע זו שלו ושלכך לפי שעשה שלא כהוגן אומרים לו שימכרנה ואת"ל שלו שלא שלו הוא ורוצה לפטור עלמו בממון אחרים לך אומרים לו כיון שאתה אומר שאין שלך מכור אומה והכי אמר התם בע"ח מסלק בזוזי התם ודלמי מאחר שים לו זוזי מוטב שיתן זוזי לבע"ח מלאשה כדמסיק התם יותר משהאיש רוצה ליתן כו' והכא מי אית ליתנהו להנהו זוזי לריך להחזירם כיון שהוא מקח טעות ולא דמי לשלוחה דהלוואה ניתנה ומרגלא בפומיה דר"ת דג' דינים יש בע"מ מי אית ליה זוזי לא מצי מסלק ליה שלא בזוזי ומי ליה לא מחרינן ליה דבעי לכל מילי מיטב הוא כרב פפא וכרב הונא בריה דרב יהושע [ד] ובפועל אפילו ליתי ליה זוזי ליל זיל טרח ולייתי [ה] זוזי לתתן בהנים והעלייה (ב"מ דף קיח.). השוכר את הפועל לעשות עמו בתבן ובקש ול"ל טול מה שעשית בשכרך אין שומעין לו ואפילו ליתי ליה זוזי להא אמר בגמרא לתיטרך לשמושין דלא ניימא ממרי דשומר שכר מפרע והיינו היכא דליתי ליה זוזי דבעל חוב מי אית ליה זוזי לא מצי מסלק ליה שלא כהוגן [ו] בכותב. דגיטו מס:

ואמאי ליתא הלך אחר רוב נשים כו'. ות"ת נימא דנאמן במיגו

לאי בעי אמר פרעתי ועל כרחך בדליכא כתובה מיירי דאי ס"ד דליכא כתובה מי ס"ל דליכא דרב קיימי דאמר בשילהי הכותב (כתובות דף פט. ושם) דגבו גובה עיקר כתובה גובה מוספת. **וזן הואיל ואין לה קול איתרע לה רובא.** ומסה תאמר תנתן בפרק ג' דכתובות (דף כח. ושם) אלו נאמנין להעיד בגבלן מה שראו בקטנן זכורי בפלונית שיצאת בהיתומת ורוצה פרוע ואמר בגמרא מאי טעמא דגבו גובה מילתא בעלמא היא מיתרע לה רובא דלמא הכא היכי אמי אי אלים ליה קול לאמי הוי גובי מילתא בעלמא היא מיתרע לה רובא דלמא הכא היכי אמי מפקי ממונא בקטן וגדול שעמו ולימא למימר דהכך עדים קטן וגדול שעמו הוי הקול להא פריך הכא מי סהדי שקרי נינהו ולא אמר להכך הוי הקול ולשמואל דלא אזלינן בתר רובא בממונא ולקשיא לרב: אמר רבינא. לעולם אזלי' בתר רובא דממונא והכא מאי טעמא לא משום דאיכא למימר כו' וזן הואיל ואין לה קול. איכא למימר מן המיעוט היא דאתרע לה רובא ומשום הכי אזלינן בתר עדים אבל בעלמא אזלינן בתר רובא: ומקשינן אי כל הנישואות יש להן קול. כי איכא עדים שיצאת בהיונומא מאי הוי והאיכא למימר מדלית לה קול האי דאשתכח סהדי שקרי נינהו וסהדותא דשיקרא הוא דמסהדי על הא דיצאה בהיונומא. דהואיל דאין לה קול מעולם לא [ז] היה ואמאי אזלינן בתר עדים. וכתובתה מאתים. אלא תריץ הכי רוב הנישואות בתולות יש להן קול ומיעוט אין לה קול דזו הואיל ואין לה קול איתרע ליה רובא משום הכי אזלינן בתר עדים דאיכא למימר מן המיעוט היא ומשום הכי לא אזלינן בתר רובא דאיכא למימר דמפרש אבל בעלמא ודאי אזלינן בתר רובא: גבב. שהוא גובב ממון: קוביוסטוס. גונב נפשות: הגיעו. ללוקח דלא מצי למיהדר ביה: לסטים מזויין. הורג נפשות: מוכתב למלכות. חייב מיתה: דישא

יפיבו [ח] לרבות שור כסף ומשני הב"ע בדליכ ליה מעות מצויות אבל יש לו מקום מלויות ליית ליה בפיטוח מהו דתימא ממרינן זיל טרח וחזין ומייתי ליה קמ"ל: **רשות.** תלים לאחר מתה נוסה בו: **פתרי.** סודין בשוויען: **לא לריכא דליכא.** מעות מצויות למוכר לאישתלומי לוקח מיניה. פירש ר"ח דשמעינן מינה דהיכא דליתי ליה מעות לגוה לא יכול לתשוי לתנאי דלמא מחכמי ליה ומיכל לומר לשתיטה מכרתיו לך [ב"ק כז:]. **האשה שנתארמלה או נתגרשה.** ומופנת כתובה (כתובות סג:). **והוא אומר לא כי.** מתגרסה קלי, ולפ"ז מתני' היינתן תומרים לה פלונית שמלך אביו, ואין לך פלג גוף גמור, ומטר הכתובה לאבד (שם). **אם יש עדים.** על שמואלים שיצאת מניח פניה בעלה בהיונומא (שם). **וראשה פרוע.** פ"ק דקידושין ס"ה, שעניה על כתפה, כך היו נוהגין לסוטיה את הסוטות מביא תמיהן בעיני התמוה (שם). **וכל הנישואות בתולה יש להן קול.** ולפיכך יודעים שיצאת בהיונומא (שם סג:). דזו הואיל ואין לה קול. שאין מעיד עליה שיצאת בהיונומא (שם סג:). **כי איכא עדים** מאי הוי. כיון דמזקה דיש לה קול הרבה היו יודעין דמתם עבד גנב הוא (קדושין יא. ובע"ז כתובות נח.).

מי דליכא. מעות מצויות למוכר לאישתלומי לוקח מיניה דמוכר אמר כי הדי זה מקח טעות ויחזיר השור לבעבר תורא ואזלינן ורובא לרדיא זבני ושמואל אמר לך כי אזלינן בתר רובא [א]באיסורא [ב]בממונא לא: (סימן אשה ועבד שור שורין ופירות): מיתיבי [ג] **האשה שנתארמלה או נתגרשה והיא אומרת בתולה נישאתי והוא אומר לא כי אלא אלמנה נשאתיך [ד]אם יש עדים שיצאה בהינומא וראשה פרוע כתובתה מאתים טעמא דאיכא עדים הא ליכא עדים לא ואמאי לימא הלך אחר רוב הנשים ורוב נשים בתולות נישואות [ז]אמר רבינא משום דאיכא למימר רוב נשים בתולות נישואות ומיעוט אלמנות וכל הנישאת בתולה יש לה קול וזן הואיל ואין לה קול איתרע לה רובא אי כל הנישואות בתולות יש להן קול כי איכא עדים מאי הוי מדלית לה קול סהדי שקרי נינהו אלא רוב הנישואות בתולות יש להן קול וזן הואיל ואין לה קול איתרע לה רובא ת"ש [ה]המוכר עבד לחברו ונמצא גנב או קוביוסטוס הגיעו [ו]לסטים מזויין או מוכתב למלכות אומר לו הרי שלך לפניך רישא מאי**

בעלה כשנכנסה לחופה: **בהינומא.** קלמא דמנגמנת ביה כלמא לו בעלמא כשנכנסה לחופה: **לכופה מפיס.** ולע"ק שלין לה עדים מעידים על בתוליה ולין יודעין אם ניסאת בתולה או בעולה: [ח] **לכופה מנה.** דהמוליא מחבילו עליו הרלים: **ורוב נשים.** שבעולם שיעמות לבעל בתולות הן. אלא ממונה לן מלוינן בתר רובא דאלא אלא לחלר המוחזק בשמואל ובקשיל לרב: **ומיעוט אלמנות.** וזו איכא למימר דמן המיעוט היא הואיל ולין לה קול כדמפרש ואזיל: **כי איכא עדים.** שיצאה בהינומא מאי הוי מאחר שהן עלמן לין יודעין אם ניסת בתולה או אלמנה נמלא לאין כאן קול כלל: **סהדי שקרי.** ולא דאוה יולאת בהינומא: **יש לה קול.** מתוך שים שמחה בניסואי בתולה מזכירים בה בני אלם: **לאיתרע לה רובא.** דבתולות ניכאות לרובן יש להן קול מכחים כמו של אותו רוב וכיון דליכא למימר הכי ואיכא למימר הכי המוליא מחבילו עליו הלריך: **נמלא שהיה גנב.** קודם לכן גונב ממון: **קוביוסטוס.** גונב נפשות: **הגיעו.** ללוקח ולין כאן מקח טעות: **לסטים מזויין.** הורג נפשות וסופו להיהרג: **או מוכתב למלכות.** ליהרג: **הרי שלך לפניך.** דגבדא קטילא זבין ליה: ליסא

מי דליכא. מעות מצויות למוכר לאישתלומי לוקח מיניה דמוכר אמר כי הדי זה מקח טעות ויחזיר השור לבעבר תורא ואזלינן ורובא לרדיא זבני ושמואל אמר לך כי אזלינן בתר רובא [א]באיסורא [ב]בממונא לא: (סימן אשה ועבד שור שורין ופירות): מיתיבי [ג] **האשה שנתארמלה או נתגרשה והיא אומרת בתולה נישאתי והוא אומר לא כי אלא אלמנה נשאתיך [ד]אם יש עדים שיצאה בהינומא וראשה פרוע כתובתה מאתים טעמא דאיכא עדים הא ליכא עדים לא ואמאי לימא הלך אחר רוב הנשים ורוב נשים בתולות נישואות [ז]אמר רבינא משום דאיכא למימר רוב נשים בתולות נישואות ומיעוט אלמנות וכל הנישאת בתולה יש לה קול וזן הואיל ואין לה קול איתרע לה רובא אי כל הנישואות בתולות יש להן קול כי איכא עדים מאי הוי מדלית לה קול סהדי שקרי נינהו אלא רוב הנישואות בתולות יש להן קול וזן הואיל ואין לה קול איתרע לה רובא ת"ש [ה]המוכר עבד לחברו ונמצא גנב או קוביוסטוס הגיעו [ו]לסטים מזויין או מוכתב למלכות אומר לו הרי שלך לפניך רישא**

מאי

הגהות הב"ח

(ח) רשב"ם ד"ה כתובתה מתמיה וכו' כעולה הס"ד ותמ"ל מ"ה הא ליכא עדים כתובתה מנה:

מוסף רש"י

מן מרי רשותיך. מנעל מוכן, פאריי אפרע. לתילו נותן לך סודין קנלס (ב"מ קיח:). **בממונא לא.** לפ שתמיען נתר ויוכל זיל ולמיסה קנלו וסוי טעות, אלא תמר ממוצית מתכוין עליו מכרתיו לך [ב"ק כז:]. **האשה שנתארמלה או נתגרשה.** ומופנת כתובתה מנה: (כתובות סג:). **והוא אומר לא כי.** מתגרסה קלי, ולאמנתה תיוכיון תומרים לה פלונית שמלך אביו, ואין לך פלג גוף גמור, ומטר הכתובה לאבד (שם). **אם יש עדים.** על שמואלים שיצאת מניח פניה בעלה בהיונומא (שם). **וראשה פרוע.** פ"ק דקידושין ס"ה, שעניה על כתפה, כך היו נוהגין לסוטיה את הסוטות מביא תמיהן בעיני התמוה (שם). **וכל הנישואות בתולה יש להן קול.** ולפיכך יודעים שיצאת בהיונומא (שם סג:). דזו הואיל ואין לה קול. שאין מעיד עליה שיצאת בהיונומא (שם סג:). **כי איכא עדים** מאי הוי. כיון דמזקה דיש לה קול הרבה היו יודעין דמתם עבד גנב הוא (קדושין יא. ובע"ז כתובות נח.).

מוסף תוספות

א. כלומר המעות שנתן הלוקח למוכר, ולגרסא זאת אפי' יש למוכר מעות מצד אחר כל שהתנציא אותן מעות בעצמן שקבל מן הלוקח אין מחייבין אותו ליתן לו מעות אלא שם לו מנכסיו. [ב]אלא על דעת להחזיר לו מעות ללקח. [ג]אבל] אי דאיתנהו לזוזי, דידיה נינהו כיון שאין מקחו מקח. כמב"ן. ד. אלא דאם שם לו קרקע דינו בעידית דכתיב (שמות כב) מיטב שדהו ומיטב כרמו ישלם ואם במטלטלין אפי' סובין דכל מידי איקרי מיטב. [ה]משום כדי חייו דפרעל אמרינן ליה זיל טרח וזבון. ל"ן. ו. דאי בדאית ליה זוזי פשיטא דאטי גרוע פרעל מבעל חוב. [ז]משום דאמרינן ז. ועוד דמוכחב למלכות הוא זה. [ח]משום דאמרינן ח. ומה שאמרו בחשבון הפקדונים משה רבכם או קוביוסטוס הוה ה"ק ליה שמא משתק במקצת כסף הפקדונים בקוביא. [ט]משום דאמרינן ט. לפי שדרך משתקים בקוביא ללות מעות. כ"ן. יא. ולפיכך מתיארין מן השחר שלא ימצאו אותם בעלי חוב. [י]

ריפא מאי טעמא. הניעו והנח אין לך מוס גדול מנגע ו קויסטוס ופס"ח קנה לוקח ועע"ג דלא קנה עליו מומין בפירוש: **ואו משום דרוכה.** עבדי הכי אימנהו גבייס ו קויסטוסין ולעעמ כן קנאו הלוקח וכמי שקבל עליו דמי הלמה בממונה מזוין בתר רוכה וקניס לשמועל דכיון דלא מזל בתר רוכה כפגם ופגם דמי וס"כ אמאי הניעו הכי לא היס יודע הלוקח שהיס בו מוס זה ומסס לוקח מעבד שפירא יהב זוזי כלאמר נמי לקמן [לד.] לפירי שפירי יהב זוזי ומוס מבטל כל מקח וממכר היכא דלא נודע לנוקח: **ומאי נח כולהו הכי אימנו.** גבייס וכמאן דאמר ליס מוכר בהדיא דמי שהרי יודע לוקח שהוס גנב: **ונמלא עובדה בלהה.** ומין יכול לב"ד ולא עדיס יודעין מבל הס יודעין דלא קנאי ומינו יודע והכי אמרינן בשניס מוזקין (ב"מ דף ג:) ולרבה בר רב הוכ לאמר אמר סומסום לפילו בבי וכבי בו': **אס עד אחד נאמה.** השור ילבה ופטור בעל השור: **מאלם.** בעל השור: **חלי נזק נפרה.** לשור אס מאלם חלי נזק: **וכיצע נזק נוזל.** מאוס לאלי נזק דולל הוי ממון המוטל בספק מליבא לרב לאזל בממונא בתר רוכה בעמא בעי לימא ליס ממון המוטל בספק מליבא לרב ומוקלקין ומליבא דסומסום מוקמינן לה אס. ולרב קפריק ואמאי אמיב ליס ממון המוטל בספק מליבא לרב לאזל בממונא בתר רוכה ליימא הלך אבל לאו הבי אמרי בי מדרשא לרב לאזל בממונא בתר רוכה ליימא